

שמורת המסרק

עונה מומלצת: כל השנה

התאמה: כל המשפחה

קושי מסלול: קל מאוד

אורך מסלול: כקילומטר וחצי

משך מסלול: שעתיים בניחותא

מפה: מפת סימון שבילים מס' 9, "מבואות ירושלים"

(מהדורה אחרונה ומעודכנת ביותר הודפסה בשנת 2006)

הגעה מהמרכז: נוסעים בכביש ירושלים-תל אביב (מס' 1) מזרחה עד מחלף שואבה. במחלף שואבה פונים ימינה, לכיוון שואבה, בית מאיר ושורש. חולפים על פני הכניסה לשואבה, ובהמשך על פני הפניה ימינה לשורש. כחצי קילומטר לפני הכניסה למושב בית-מאיר (קצה הכביש) ישנה פניה חדה ימינה, משולטת "שמורת המסרק". פונים ומגיעים מיד לשטח חנייה גדול.

* מסלול מעגלי, אין צורך בהקפצת רכבים

שמורת המסרק מתאפיינת בשלווה כה נפלאה, עד שקשה להאמין שהיא כל כך נגישה (והכניסה אליה איננה כרוכה בתשלום). שביל ברור מוביל ממגרש החניה אל תוך השמורה. רגע לאחר שמתחילים לפסוע בו כבר מהלכים בחיק עצי החורש, מנותקים מטרדות היומיום. חלקו הראשון של המסלול (שלמעשה מקיף את הפסגה שמתנשאת מזרחית לבית מאיר, מעפיל למרומה ושב ויורד ממנה), חולף דרך סבך צפוף של עצי חורש ים-תיכוני (אלון מצוי, אלה ארץ ישראלית, קטלב ועוד). מפעם לפעם נשקפות פיסות נוף מבין קרעי הצמחייה. אם מצרפים את הפיסות יחדיו, זוכים במראה הוואדי שמצפון לשמורה וברכס שיירות.

לאורך השביל תעלות מלאכותיות. אלו תעלות קשר שנחפרו כאן בשנת 1948. הן מהוות תזכורת לכך שלא תמיד היה המקום שליו ורגוע. בחלקה הראשון של מלחמת העצמאות, היה במקום מוצב מבוצר של ערביי האזור (בעיקר תושבי הכפר בית-מחסיר, שעל מקומו הוקם מאז מושב בית-מאיר), הידוע בכינוי 'משלט 17'. המשלט היה חלק ממערך המצור הערבי על הדרך העולה לירושלים, וסופו היה להיכבש בסדרת קרבות המתוארים בעדויות הלוחמים "כהסתערות הקשה מכולן".

בהמשך השביל מגיעים אל שרידים של עצי אורן ירושלים המפארים את השמורה. למרבה הצער רוב העצים העתיקים נפגעו קשה במהלך שריפה שפרצה במקום בשנת 2001, כנראה כתוצאה מרשלנות מטיילים. העצים שניצלו מהלהבות עודם ניצבים ומעידים עד כמה הייתה החורשה מרשימה בעבר. מראה האורנים העבותים

יותם יעקבסון

הרצאות, צילום ומתיבה, הדרכה בארץ
ולאורך נתיבי הסחר הקדומים באסיה

הניצבים כשיניים ברום הפסגה העלה בדמיונם של לוחמי תש"ח את מראהו של מסרק ענק, והם שהעניקו לגבעה את שמה.

על הפסגה ישנו סלע קרטוני, לבן ורך, המתאים ביותר לצמיחת אורנים. בעקבות השריפה נערכו בדיקות גיל בחתכי הגזעים והסתבר כי חלק מהעצים הם בני כמאה שישים שנה. בפינה המערבית של השלוחה ישנה תצפית יפה מערבה. ממנה רואים את בית-מאיר הסמוך ומעבר לו את השפלה הפנימית. בהמשך, אם הראות רק מאפשרת זאת רואים את קו מישור החוף ואף רצועה כחולה של ים. לשוחרי שקיעות מומלץ להגיע לכאן בשעות בין ערביים. בשולי פינת התצפית ישנה גומחת קבורה עתיקה חצובה בסלע ומעליה מכסה אבן שבור, עדות ליישוב קדום באזור.

מהתצפית, חוזר השביל ומתעקל מזרחה, שב ועובר דרך חורש ים-תיכוני ומגיע אל רחבה ובמרכזה מקאם - מבנה מוסלמי עתיק המכיל קבר ומסגד. הקבר מוכר בקרב תושבי המקום הערביים כקברו של שיחי עגימי, שהיה לפי המסורת הספר של מוחמד הנביא. בשל קדושת המקום, לא נכרתו העצים שגדלו כאן והשתמר חורש האורנים. בסמוך לקבר ישנם כמה עצים שהשריפה לא פגעה בהם. מכאן ממשיכים בשביל המתפתל דרך החורש, שמוביל בחזרה אל מגרש החנייה, סוגר עוד מעגל.

המסלול עודכן ב- 16.10.2011

על הזכויות שמורות ליותם יעקבסון ©